

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра педагогіки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної
роботи

АНТОН ПАНТЕЛЕЙМОНОВ

“ _____ ” _____ 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Секрети успішного лідера: методи, практики, технології»
(міжфакультетська)

рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

галузь знань: 29 міжнародні відносини, 12 інформаційні технології, 11 математика та статистика, 10 природничі науки, 08 право, 07 управління та адміністрування, 05 соціальні та поведінкові науки

вид дисципліни: за вибором студента, міжфакультетська

факультет: соціологічний, економічний, іноземних мов, ННІ екології, факультет комп'ютерних наук, ННІ комп'ютерної фізики та енергетики, факультет математики і інформатики, факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу, факультет радіофізики, біомедичної електроніки та комп'ютерних систем, філологічний, філософський, хімічний, юридичний

2020/2021 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету психології

“ ___ ” _____ 2020 року, протокол № ___

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Махновський С. С., ст.викладач, кандидат педагогічних наук

Програму схвалено на засіданні кафедри педагогіки

Протокол від “ ___ ” _____ 2020 року № ___

В.о. завідувача кафедри педагогіки

_____ Оксана ЖУКОВА

Програму погоджено методичною комісією факультету психології

Протокол від “ ___ ” _____ 2020 року № ___

Голова методичної комісії

_____ Юлія ГІМАЄВА

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Секрети успішного лідера: методи, практики, технології» складена відповідно до освітньо-професійних програм підготовки фахівців на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни полягає у розвитку лідерських якостей, оволодіння технологіями та практичними навичками командоутворення, формуванні мотивації та прагнення до лідерства, використання досвіду ефективного лідерства у професійній діяльності, здатність орієнтуватися у проблемах і напрямках розвитку сучасного лідерства, активізації лідерського потенціалу як сукупності умінь самоуправління та управління іншими людьми.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни полягають у тому, щоб сформувавши уяву та розуміння: сутності й значення лідерства, ролі та місії лідера, стилів лідерства, базових аспектів командоутворення, основних якостей лідера, стратегій врегулювання конфліктів, технологій ефективною комунікації між лідером та командою, шляхи досягнення успіху, реалізації лідерського потенціалу, характерні особливості менеджменту й лідерства.

1.3. Кількість кредитів: 3 кредити

1.4. Загальна кількість годин: 90 годин

1.5. Характеристика навчальної дисципліни

За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2 або 3-й	-й
Семестр	
3 - 4й; 5 - 6й	-й
Лекції	
32 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	
-	год.
Лабораторні заняття	

Не заплановано	год.
Самостійна робота	
58 год.	год.
Індивідуальні завдання	
-	

6. Заплановані результати навчання:

- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями в сфері лідерства;
- розуміти відмінності між лідером та менеджером;
- знати основні аспекти командоутворення та впливу лідера на команду, вміння працювати в команді;
- володіти методиками врегулювання конфліктів та технологіями протидії стресу;
- використовувати практики успішного та ефективного лідерства ;
- володіти технологіями міжособистісної взаємодії та ефективної комунікації;
- вміти реалізовувати власний лідерський потенціал у професійній діяльності;
- здатність виявляти ініціативу та підприємливість;
- володіти здатністю до нестандартного мислення, генерування нових ідей;
- вміння адаптуватися та діяти в нових ситуаціях;
- усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми;
- діяти на основі етичних міркувань (мотивів);
- вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;
- готовність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- володіти здатністю мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Сутність лідерства. Хто такий лідер та його місія?

Поняття «лідерство» та «лідер», місія лідера, парадокси сприйняття лідерства. Природа лідерства та його складники. Підходи до вивчення лідерства. Історичні аспекти дослідження проблеми лідерства.

Тема 2. Лідерство та його класифікація.

Сучасне уявлення про лідерство. Класифікація лідерства (емоційне та ділове, постійне та ситуативне). Нова парадигма лідерства. Теорії лідерства: персоналістичні теорії (теорії лідерських "якостей" К. Берда, Р. Стогділа); ситуативні теорії (теорії лідерства Ф. Фідлера, П. Херсі й К. Бланшара); поведінкові теорії (модель Д. Макгрегора, концепція кредиту довіри Е. Холландера, двовимірна

модель лідерства Р. Блейка й Дж. Моутон); ціннісні теорії (теорії лідерства С. Кучмарські й Т. Кучмарські, концепція "обслуговуючого лідерства" Р. Грінліфа). Влада і вплив, як інструменти лідерства.

Тема 3. Лідер і менеджер: чи є відмінності?

Концепція А. Залезніка, порівняння менеджменту й лідерства. Відмінність лідерства від управління. Управлінське лідерство. Приховане управління. Керівник організації як традиційний менеджер. Загальні фактори у роботі керівника. Керівник організації як лідер. Психологія мас.

Тема 4. Якості та характеристики лідера. EQ та HQ в лідерстві.

Складові особистості лідера. Концепція Стогділа - Мана. Групи лідерських якостей. Базові якості лідера: інтелект, здатність до змін, свобода, інноваційність, результативність, відвертість, харизма. Допоміжні (службові) якості лідера: вміння надихати, передбачення, компетентність, адаптивність, відповідальність. Сутність поняття «емоційний інтелект» (EQ) . Складові EQ. Самооцінка як основа розвитку емоційного інтелекту. Бар'єри самооцінки. Самовдосконалення та його значення для лідера. Визначення HQ та його роль для лідера. Харизматичне лідерство. Розвиток лідерських навичок. Практичні кроки з розвитку мотивуючого лідерського потенціалу.

Тема 5. Стили лідерства.

Стили лідерства за К. Левінім. Стили лідерства за Голманом, Бояцисом та Маккі. Сутність директивного, батьківського, демократичного, еталонного, наставницького та авторитетного стилів лідерства. Резонансні та дисонансні стилі лідерства. Основний стиль лідерства. Ситуаційна модель прийняття рішень Врума - Йеттона – Яго.

Тема 6. Види, типи та рівні лідерства.

Індивідуальне лідерство. Інституційне (організаційне) лідерство. Класифікація функцій лідера в групі. Визначення новаторської, комунікативної, організаторської, координаційної та інтегративної функцій лідерства. Типи лідерів за М. Ке де Врі. Концепція «аналізу цілей, ресурсів та результату». Визначення рівнів лідерства. Характеристики рівнів лідерства та технології їх подолання.

Тема 7. Лідер та команда

Характеристика команди та стадії її розвитку. Система формування команди CDI. Стратегія формування керівником управлінської команди. Фактори, що зумовлюють стиль та стратегію командоутворення. Професійна й управлінська компетентність керівника щодо стратегії створення команди. Критерії відбору до команди, ролі в команді. Матриця команди за Д. Уелчем. Типологія команд за Макінтош-Флетчер

(крос-функціональні та інтактні команди). Розкриття сутності «дорадчої», «виробничої», «проектної» команд та команди «групи дій». Вади команд, суть, причини. Специфіка роботи в міжнародній команді.

Тема 8. Лідер та мистецтво переговорів

Переговорні моделі. Гарвардська переговорна модель. Фактори впливу на переговорний процес. Підготовка концепції та сценарію переговорів. Організація зустрічі делегації ділових партнерів і процесу переговорів. Модель переговорів за інтересами. Характеристики «гарного» та «поганого» перемовників. Лайфхаки для ведення переговорів. Мистецтво переконання. Бесіда та роз'яснення, як форми переконання.

Тема 9. Управління конфліктами

Сутність поняття «конфлікт». Типи конфліктів. Стадії розвитку конфліктів. Причини (провокатори) конфліктів, вибір стилю поведінки в конфліктних ситуаціях. Типи конфліктних особистостей, способи взаємодії з конфліктними людьми. Потенційні позитиви та негативи конфлікту. Стратегії врегулювання конфліктів. Особливості п'яти стратегій врегулювання конфліктів: конкуренція; компроміс; співпраця; уникнення; пристосування.

Тема 10. Стресостійкість лідера

Поняття і причини стресів. Ознаки та наслідки стресу. Особливості управління стресами, концепція 3R. Стресори службової та позаслужбової діяльності. Стратегії протидії та подолання стресу. Профілактика стресів. Причини професійного вигорання керівника-лідера. Технології запобігання професійному вигоранню. Позаслужбові фактори стресів та їх уникнення.

Тема 11. Лідерство у гендерному вимірі

Жіноче та чоловіче лідерство: особливості становлення. Бар'єри на шляху до лідерства. Напрямки дослідження гендерних аспектів лідерства. Концепція гендерного потоку. Теорія гендерного відбору лідерів. Концепція токенизму.

Тема 12. Імідж лідера

Імідж та образ лідера. Типологія іміджу. Складові іміджу лідера. Характеристики, що впливають на створення іміджу. Технологія побудови ефективного іміджу. Цілі іміджмейкінгу. Міф як складова іміджу керівника. Що таке персональний бренд лідера? Складові персонального бренду лідера. Цінності, місія та легенда бренду. Рівні комунікації при донесенні бренду. Методи та форми трансляції бренду.

Тема 13. Лідерство та технології ефективної комунікації

Ефективна комунікація, сутність та мета. Елементи комунікаційного процесу. Характеристика зворотного зв'язку. Визначення ступеня участі лідера і персоналу в комунікаційному процесу організації. Комунікативні бар'єри та шляхи їх подолання. Планування комунікації. Ораторське мистецтво як складова лідерства. Підготовка до публічного виступу. Цільова аудиторія. Техніка ефективного публічного виступу та презентацій. Схеми виступів. Час і правила концентрації уваги аудиторії. Ефективні прийоми впливу на масову психологію. Мовні стратегії в публічних виступах. Сугестивні методики.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва розділів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7
<i>Тема 1. Сутність лідерства. Хто такий лідер та його місія?</i>	4	2				2
<i>Тема 2. Лідерство та його класифікація.</i>	6	2				4
<i>Тема 3. Лідер і менеджер: чи є відмінності?</i>	6	2				4
<i>Тема 4. Якості та характеристики лідера. EQ та IQ в лідерстві.</i>	8	4				4
<i>Тема 5. Стили лідерства</i>	6	2				4
<i>Тема 6. Види, типи та рівні лідерства</i>	6	2				4
<i>Тема 7. Лідер та команда</i>	10	4				6
<i>Тема 8. Лідер та мистецтво переговорів</i>	6	2				4
<i>Тема 9. Управління конфліктами</i>	6	2				4
<i>Тема 10. Стресостійкість лідера</i>	6	2				4
<i>Тема 11. Лідерство у гендерному вимірі</i>	6	2				4
<i>Тема 12. Імідж лідера</i>	8	2				6
<i>Тема 13. Лідерство та технології ефективної комунікації</i>	10	4				6
Залік	2					2
Усього годин :	90	32				58

4. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ (ПРАКТИЧНИХ, ЛАБОРАТОРНИХ) ЗАНЯТЬ

Не передбачено

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	Форма контролю
1	Вивчення конспекту та ознайомлення із рекомендованою літературою за темою 1	2	
2	Вивчення конспекту та ознайомлення із рекомендованою літературою за темою 2; написання інд. проекту - письмової роботи (есе/реферату) за темою визначеною НПП	4	
3	Вивчення конспекту та ознайомлення із рекомендованою літературою за темою 3; підготовка до інтерактивного експрес-тестування	4	виконання індивідуального проекту
4	Вивчення конспекту та ознайомлення із рекомендованою літературою за темою 4	4	експрес-тестування
5	Вивчення конспекту та ознайомлення із рекомендованою літературою за темою 5	4	
6	Вивчення конспекту та ознайомлення із рекомендованою літературою за темою 6	4	
7	Вивчення конспекту та ознайомлення із рекомендованою літературою за темою 7; підготовка до інтерактивного експрес-тестування	6	
8	Вивчення конспекту та ознайомлення із рекомендованою літературою за темою 8	4	експрес-тестування
9	Вивчення конспекту та ознайомлення із рекомендованою літературою за темою 9	4	
10	Вивчення конспекту та ознайомлення із рекомендованою літературою за темою 10; підготовка до інтерактивного експрес-тестування	4	
11	Вивчення конспекту та ознайомлення із рекомендованою літературою за темою 11	4	експрес-тестування
12	Вивчення конспекту та ознайомлення із рекомендованою літературою за темою 12; підготовка інд. проекту - мультимедійної презентації за темою визначеною НПП	6	
13	Вивчення конспекту та ознайомлення із рекомендованою літературою за темою 13	6	виконання індивідуального проекту
14	Підготовка до заліку	2	
	РАЗОМ	58	

6. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Не передбачено

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Передбачається комплексне використання різноманітних методів організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів та методів стимулювання і мотивації їх навчання, що сприяють розвитку творчих засад особистості майбутнього фахівця з урахуванням індивідуальних особливостей учасників освітнього процесу.

Керівництво пізнавальною діяльністю студентів здійснюється з використанням групи методів: пояснювально-ілюстративних (розповідь, демонстрація, показ, пояснення та ін.), репродуктивних (відповіді студентів на запитання), проблемних (застосування мозкового штурму та роботи в малих групах по створенню мініпроектів виходячи з поставлених проблемних запитань та створених проблемних ситуацій), частково-пошукових (виконання завдань самостійної роботи студента).

Найважливіші теми дисципліни «Секрети успішного лідера: методи, практики, технології» викладаються методом проблемних лекцій та методом лекцій-бесід, що дає змогу організувати на певних етапах навчання групові дискусії, діалог з аудиторією. Ці методи активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів стимулюють пізнавальну активність, мислення, сприяють включенню у рішення проблем, наближених до професійних, створюють умови для формування та закріплення професійних знань, умінь, навичок; створюють умови для розвитку умінь самостійно мислити, орієнтуватися у новій ситуації, знаходити підходи у рішенні проблем; сприяють розвитку творчих здібностей студентів, усної мови, умінню формулювати та висловлювати свою точку зору, позицію, поважати думку опонента, вміти її вислуховувати.

Основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних завдань є самостійна робота студента.

Основні групи методів навчання	Основні підгрупи методів навчання	Окремі методи навчання
Методи стимулювання і мотивації учіння	1.1 Методи формування інтересу до учіння.	Пізнавальні ігри, навчальні дискусії, методи емоційного стимулювання та ін.
	1.2 Методи формування обов'язку і відповідальності в учінні	Методи навчального заохочення, осуду, пред'явлення навчальних вимог та ін.

Методи організації і здійснення навчальних дій та операцій	2.1 Перцептивні методи (передачі і сприймання навчальної інформації за допомогою почуттів): а) словесні методи; б) наочні методи в) аудіовізуальні методи г) практичні методи	Лекція, розповідь, бесіда тощо Методи ілюстрацій, демонстрацій, відеопоказу тощо Поєднання словесних і наочних методів Методи вправ, проведення дослідів виконання проєктів тощо
	2.2 Логічні методи (організація і здійснення логічних операцій)	Індуктивні, дедуктивні, метод аналогій тощо
	2.3 Гностичні методи (організація і здійснення мисленневих операцій)	Проблемно-пошукові (проблемний виклад, евристичний метод, дослідницький метод тощо), репродуктивні методи (інструктаж, ілюстрування, пояснення, практичне тренування тощо)
	2.4 Методи самоуправління навчальними діями	Самостійна робота з джерелами інформації, відеоматеріалами, виконання творчих завдань тощо

8. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточне усне та письмове опитування; оцінка за індивідуальний проєкт; підсумковий контроль – залік.

Форми поточної перевірки та критерії оцінювання навчальних досягнень студентів:

- *інтерактивне експрес-тестування* студентів на базі навчальної платформи “Kahoot!” – проводяться під час заняття або у зручний для студентів час;
- *усна співбесіда* зі змісту теми кожного заняття з оцінюванням відповідей студентів;
- *письмові індивідуальні проекти* з тем навчальної дисципліни – представляються студентами у встановлені науково-педагогічним працівником терміни.

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності студента при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролів, є такі:

- виконання всіх видів навчальної роботи, передбачених робочою програмою з дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих джерелах інформації;
- вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв’язку і розвитку;
- характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);
- вміння застосовувати теоретичні положення під час розв’язання практичних завдань.

Максимальна кількість балів, яку студент може отримати проходячи експрес-тестування, під час розгляду тем 4 та 8 = 5 балам з кожної теми, під час розгляду теми 11 = 4 балам, за кожну невірну відповідь знімається - 1 бал.

За результатами виконання індивідуальних проектів із самостійної роботи студенти окремо отримують бали.

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за індивідуальний проект самостійної роботи: заданий під час розгляду теми 2 – 8 балів; під час розгляду теми 12 – 10 балів.

Якщо роботи надходять із запізненням у вказаний термін то знижується оцінка на 1 бал. Роботи, що відправлені наступного дня або ще пізніше – не приймаються.

Виключенням є той факт, коли завдання не виконане студентом із-за поважної причини, що підтверджується офіційним документом.

I. Вимоги до оформлення письмового індивідуального проекту - есе :

1. Обсяг – 3-4 сторінки тексту.
2. Есе повинно сприйматися як цілісний твір, ідея якого зрозуміла й чітка.

3. Кожен абзац есе розкриває одну думку.

4. Необхідно писати стисло і ясно. Есе не повинно містити нічого зайвого, має нести лише інформацію, необхідну для розкриття ідеї есе, власної позиції автора.

5. Есе має відрізнятися чіткою композиційною побудовою, бути логічним за структурою. В есе, як і в будь-якому творі, повинна простежуватися внутрішня логіка, що визначається, з одного боку, авторським підходом до обговорюваного питання, а з іншого – самим питанням. Необхідно уникати різких стрибків від однієї ідеї до іншої, думка має розкриватися послідовно.

6. Есе повинно засвідчити, що його автор знає й осмислено застосовує теоретичні поняття, терміни, узагальнення, ідеї.

7. Есе має містити переконливе аргументування порушеної проблеми.

8. Текст набирається на комп'ютері (Times New Roman 14, полуторний інтервал). На першому аркуші необхідно обов'язково вказати ЗВО, факультет (ННІ), назву есе, навчальної дисципліни, прізвище, ім'я й групу автора. Наприкінці роботи необхідно привести список використаної літератури, посилання на веб-сайти та інші джерела інформації.

Структура есе:

Есе складається з таких частин – вступ, основна частина, висновок.

Вступ – обґрунтування вибору теми есе.

Основна частина – теоретичні основи обраної проблеми й виклад основного питання. Ця частина припускає розвиток аргументації й аналізу, а також обґрунтування їх, виходячи з наявних даних, інших аргументів і позицій.

Висновок – узагальнення й аргументовані висновки до теми тощо. Підсумовує есе або ще раз вносить пояснення, підкріплює зміст і значення викладеного в основній частині.

Критерії оцінювання есе

Критерій	Змістовий вияв і композиційне оформлення критерію	Бали
1. Теза	Студент вправно формулює тезу	1
	Студент не формулює тези або формулює тезу, яка не відповідає запропонованій темі	0
2. Аргументи	Студент наводить принаймні два доречні й переконливі аргументи	2
	Студент наводить принаймні один доречний аргумент. Аргументи дублюють один одного, у другому аргументі перефразовано зміст першого. Один з аргументів не є доречним стосовно сформульованої тези	1

	Студент не наводить жодного аргументу, або наведені аргументи не є доречними	0
3. Приклад, що є випадком із життя або історичною подією	Студент наводить принаймні один доречний приклад із власного життя або подію з історії чи суспільно-політичного життя, що є конкретною, локалізованою в часі та просторі	2
	Немає мотивації наведення такого прикладу; він не конкретизований; у ньому є фактичні помилки	1
	Прикладу з історії, суспільно-політичного чи власного життя немає, або він не є доречним	0
4. Логічність, послідовність	Висловлення демонструє зосередженість на запропонованій проблемі, цілісний, послідовний і несуперечливий розвиток думки (логічність і послідовність викладу)	1
	Логіки викладу, цілісності, послідовності й несуперечливості розвитку думки немає	0
5. Висновок	Висновок відповідає запропонованій темі й органічно пов'язаний із тезою, аргументами й прикладами	2
	Висновок лише частково відповідає тезі або лише частково пов'язаний з аргументами та прикладами	1
	Висновку немає; висновок не відповідає сформульованій у власному висловленні тезі; висновок не пов'язаний з аргументами та прикладами	0

На відміну від есе, реферат повинен мати наступні ознаки:

- зміст реферату повністю залежить від змісту джерела, що реферується;
- реферат містить у собі точний переказ основної інформації без перекручувань і суб'єктивних оцінок.

Реферат має певну структуру:

1. **Вступ.** У вступі обґрунтовується вибір теми, її актуальність, визначається ціль, розкривається проблематика обраної теми.

2. **Основна частина.** Вона містить у собі зміст тексту, що реферується, приводяться основні тези, вони аргументуються.

3. **Висновок.** Робиться загальний висновок по проблемі, заявленій у рефераті.

4. **Список використаної літератури** (не менш 5 джерел).

Правила оформлення реферату:

1. Текст набирається на комп'ютері (Times New Roman 14, полуторний інтервал).
2. Обсяг роботи – 8000-12000 тисяч знаків (без пробілів) або 8-12 сторінок.
3. На першому аркуші необхідно обов'язково вказати ЗВО, факультет (ННІ), назву теми, навчальної дисципліни, прізвище, ім'я й групу автора. На другому – план. На третьому – починається текст. На останньому необхідно привести список використаної літератури, посилання на веб-сайти й інші джерела інформації (література – за абеткою, Інтернет джерела – наприкінці).

II. Методика визначення балів за результатами виконаних студентами завдань індивідуального проекту з розробки мультимедійної презентації.

Мультимедійна презентація – це програма, яка може містити текстові матеріали, фотографії, малюнки, слайд-шоу, звукове оформлення і дикторський супровід, відеофрагменти і анімації.

Зміст презентації:

- всі слайди презентації повинні бути виконані в програмі Microsoft Power Point будь-якої версії, в єдиному стилі, також допускається використання інших програм (Prezi, Canva, Slides тощо);
- титульний слайд повинен відображати тему презентації і хто її виконав (прізвище, ім'я, факультет, курс)
- розмір файлу повинен бути не більш ніж 2Мб, кількість слайдів 15-17 шт.;
- кожен слайд має відображати одну думку;
- текст має складатися з коротких слів та простих речень;
- всього на слайді має бути 8-10 рядків;
- дієслова мають бути в одній часовій формі;
- заголовки мають привертати увагу та узагальнювати основні ідеї слайда;
- слайди мають бути не надто яскравими – зайві прикраси лише створюють бар'єр на шляху ефективного передавання даних;
- кількість блоків статистичних даних на одному слайді має бути не більше чотирьох;
- підпис до ілюстрації розміщується під нею, а не над нею;
- усі слайди презентації мають бути витримані в одному стилі.

Дизайн слайдів презентації.

При виборі кольорової гами для презентації слід враховувати фізіологічні особливості у її сприйнятті. Так, теплі (стимулюючі) кольори сприяють збудженню й діють як подразники; холодні (дезінтегруючі) кольори заспокоюють, викликають сонливий стан; нейтральні кольори: світло-рожевий, жовто-зелений, коричневий. Поєднання двох кольорів – кольору тексту і кольору фону – суттєво впливає на зоровий комфорт, причому деякі пари кольорів не тільки стомлюють зір, а й можуть спричинити стрес (наприклад: зелені символи на червоному фоні).

Отже, при створенні презентації необхідно зважати на такі вимоги щодо вибору її кольорової гами:

- кольорова схема має бути єдиною для всіх слайдів;
- складання кольорової схеми презентації має починатися з вибору двох головних функціональних кольорів, які використовуються для фону та звичайного тексту;
- найкраще поєднання кольорів шрифту і фону: білий на темно-синьому, чорний на білому, жовтий на синьому;
- можна обрати фон і колір в одній гамі, тобто зробити фон максимально світлим, а шрифт – темним.
- фон має виділяти, підкреслювати інформацію слайда, але не затуляти її;
- заважає сприйняттю текстової інформації використаний у презентації фон у вигляді анімованого об'єкта.

Принципи відбору шрифтів для презентації:

- кожен шрифт має одне змістове навантаження:
- курсив– логічний наголос, зокрема для формулювання основних положень, визначень тощо;
- «прямий» звичайний – основний масив інформації;
- шрифти Verdana (за висновком учених з лабораторії ергономіки зору (США), він визнаний кращим шрифтом для читання тексту з екрану),Tahoma, Bookman спеціально розроблені для створення презентацій та використання на веб-сторінках, Times New Roman легко зчитується, тому його використовують для друку тексту; Arial краще виглядає у заголовках та колонтитулах;
- неможна використовувати у презентації понад трьох шрифтів на слайді;
- розмір шрифту не повинен бути дрібним.

Вимоги до подання таблиць, діаграм та графіків:

- неможна розбивати таблицю та розміщувати її окремі частини на різних слайдах, а якщо це необхідно – на наступному слайді обов’язково вказуються функціональні й змістовні поля таблиці;
- таблична інформація вставляється в матеріали презентації як таблиця текстового процесора MS Word або табличного процесора MS Excel;
- таблиці та діаграми краще розміщувати на світлому або білому фоні;
- діаграми створюються з використанням майстра діаграм табличного процесора MS Excel;
- дані й підписи діаграми не повинні накладатися та зливатися з її графічними елементами;
- необхідно виділяти найбільш важливі частини діаграми, графіка.

Критерії оцінювання презентації

Критерій	Змістовий вияв і композиційне оформлення критерію	Бали
1. Зміст	Питання розкриті (відповідає темі), ідеї подано у логічній послідовності	
	Робота містить сучасні та достовірні дані	
	Вказані посилання з відповідним оформленням на використані ресурси	
	<i>УСЬОГО ЗА ЗМІСТ:</i>	3
2. Грамотність	Дотримання мовного стилю презентації, включено лише необхідну інформацію	
	Немає орфографічних та граматичних помилок	
	<i>УСЬОГО ЗА ГРАМОТНІСТЬ:</i>	2
3. Оформлення	Презентація приваблива, цікава, цілісна	
	Фон, текст, кольори допомагають розкривати тему, не відволікають від сприйняття презентації	
	Малюнки, фото, анімації – у кількості, виправданій змістом презентації, дотримано правил посилання	

	Діаграми, таблиці використано за потребою	
	Створено доречні переходи між слайдами	
	УСЬОГО ЗА ОФОРМЛЕННЯ:	5

9. СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ

Поточний контроль, самостійна робота													Разом	Залік	Сума
Відвідання лекцій, індивідуальні завдання															
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13			
1	1	8	5	1	1	1	5	1	1	4	1	10	40	60	100

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль з дисципліни проводиться згідно з розкладом занять, на останньому занятті, у формі відповідей на тестові завдання, які розміщені на базі навчальної платформи “Kahoot!”. За кожну правильну відповідь на тестове завдання студент отримує 4 бали, у противному випадку – 0 балів. За умови, коли студент відповідає на всі тестові завдання він отримує максимальну кількість балів – 60.

Студент допускається до підсумкового семестрового контролю за умови виконання усіх завдань передбачених програмою дисципліни, за які мінімальна кількість балів становить – 40.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

10. ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Визначення лідерства.
2. Сучасні вимоги до лідерства.

3. Співвідношення управління та лідерства.
4. Класифікація функцій лідерства.
5. Гендерний підхід до стилів лідерства.
6. Значення комунікації для лідерства.
7. Лідер як майстер комунікацій.
8. Методики протидії стресам.
9. Моделі ведення переговорів.
10. Система формування команди CDI.
11. Ролі в команді.
12. Типи команд.
13. Вади команд. Причини їх виникнення.
14. Суть команди.
15. Типи конфліктів.
16. Стратегії врегулювання конфліктів.
17. Сутність емоційного інтелекту.
18. Складові іміджу.
19. Жіночий стиль лідерства.
20. Типологія іміджу.
21. Визначення НQ та його роль.
22. Резонансний стиль лідерства.
23. Дисонансний стиль лідерства.
24. Складові комунікації.
25. 6 стилів лідерства за Голманом, Бояцисом та Маккі.
26. Базові та допоміжні якості лідера.
27. Сутність ефективної комунікації.
28. Модель переговорів за інтересами.
29. Харизматичне лідерство.
30. Приклади комунікативних бар'єрів.
31. Концепція «аналізу цілей, ресурсів та результату».
32. Індивідуальне лідерство.
33. Інституційне (організаційне) лідерство.
34. Складові персонального бренду лідера.
35. Влада і вплив, як інструменти лідерства.
36. Визначення рівнів лідерства.
37. Службові стреси.
38. Позаслужбові стреси.
39. Цілі іміджмейкінгу.
40. Типи лідерів за М. Ке де Врі.

Приклад залікового завдання на базі навчальної платформи “Kahoot!”

The screenshot shows the Kahoot! quiz interface. At the top, there's a purple header with 'K!Premium' and 'Залікове завдання з МФД "СУЛ"'. The main question is: "Яке з наступних тверджень, на Вашу думку, найбільш повно розкриває суть лідерства?". Below the question is a timer set to 30 seconds and a progress bar. There are four multiple-choice options, each with a colored background and a circular selection button:

- Red background: ▲ Лідерство – це вміння завжди бути першим
- Blue background: ◆ Лідерство – це агресія та домінування над іншими
- Yellow background: ● Лідерство – це певне автентичне вираження людини
- Green background: ■ Лідерство – процес впливу на підлеглих за допомогою формальних владелів

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Алекперов А. Формула лідерства. / А. Алекперов – К.: Издательский дом Дмитрия Бураго, 2016. – 144 с.
2. Баєва О. Біологічні основи влади й лідерства / О. Баєва // Персонал. – 2006. – N 11. – С. 52 – 56.
3. Беляцкий Н. П. Основы лидерства : учебник / Н. П. Беляцкий. – Минск : БГЭУ, 2006. – 268 с.
4. Гузар О., Покотило К. Емоційне лідерство керівника загальноосвітнього навчального закладу : навчальний посібник / О. Гузар, Покотило К. – К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016. – 40 с.
5. Джон Масквел. Розвину лідера в собі / пер. з англ. Н. Гербіш. – Брайт Букс, 2017. – 184 с.

6. Дзвіс Ф. Стздай себе імідж / пер. с англ. С. І. Ананін; худ. обл. М. В. Драко. – Мн.: ООО «Попурри», 1998. – 304 с.
7. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 08.09.2005 N 2866-IV.
8. Евтихов О. В. Тренінг лідерства: Монографія / О. В. Евтихов – СПб.: Речь, 2007. – 256 с.
9. Калашнікова С. А. Освітня парадигма професіоналізації управління на засадах лідерства : монографія / С. А. Калашнікова. – К. : Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. — 380 с.
10. Карамушка Л. М. Психологія управління : навчальний посібник / Л. М. Карамушка – К. : Міленіум, 2003. – 344 с
11. Кови Стівен Р. Семь навыков высокоэффективных людей. Возврат к Этике Характера / Пер. с англ. – М.: Вече, Персей, АСТ, 1998. – 2-е изд. – 480 с.
12. Лідерство: навч. посібн./ Сергєєва Л. М., Кондратьєва В. П., Хромей М. Я. ; за наук. ред. Л. М. Сергєєвої. – Івано-Франківськ. «ЛілеяНВ», 2015. – 296 с.
13. Мескон М. Основы менеджмента / М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури; пер. с англ. – М.: Дело, 2002. – 704 с.
14. Нестуля О. О. Основы лідерства. Тренінг лідерських якостей та практичних навичок менеджера : навч. посіб / О. О. Нестуля, С. І. Нестуля, В. В. Карманенко. – К. : Знання, 2013. – 287 с.
15. Почепцов Г. Г. Коммуникативные технологии двадцатого века. М.: «Рефл-бук», К.: «Ваклер» - 2000. – 352 с.
16. Розвиток лідерства / Л. Бізо, І. Ібрагімова, О. Кікоть, Є. Барань, Т. Федорів ; за заг. ред. І. Ібрагімової. — К. : Проект «Реформа управління персоналом на державній службі в Україні», 2012. – 400 с.
17. Татенко В.О. ЛІДЕР XXI / LIDER XXI. Соціально-психологічні студії. – К.: Видавничий дім "КОРПОРАЦІЯ", 2004. – 182 с.
18. Теорія і практика формування лідера: навчальний посібник / О. Г. Романовський, Т. В. Гура, А. Є. Книш, В. В. Бондаренко – Харків, 2017 р. – 100 с.
19. Joseph A. Maciariello A Year with Peter Drucker. Copyright © by Joseph A. Maciariello. All rights reserved. Published by arrangement with HarperCollins Publishers, New York, NY

Допоміжна література

1. Адаир Д. Психология лидерства / Д. Адаир. – М. : Эксмо, 2005. – 352 с.
2. Гельвецій К. А. Про людину, її розумові здібності та її виховання./ Перекл. з французької Валер'яна Підмогильного. — К., Основи, 1994. – 416 с.
3. Глинський Я. М. Практикум з інформатики : навчальний посібник. – Львів, 2005. – 296 с.
4. Викладання лідерства для посадових осіб та представників місцевого самоврядування: сутність, виклики, перспективи: матеріали Всеукраїнського

- круглого столу (Київ, 15 квітня 2015 року) / за заг. ред. В. А. Гошовської, Л. А. Пашко, А. К. Гука. – Х. : Фактор, 2015. — 88 с.
5. Зусін В. Я. Етика та етикет ділового спілкування: навч. посібник. – 2-е вид., перероб. і доп. / В. Я. Зусін. – К.: Центр навч. літератури, 2005. – 224 с.
 6. Ицхак Н Адизес. Идеальный руководитель: Почему им нельзя стать и что из этого следует. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2007. - 272с.
 7. Нестуля С. І. Емоційне лідерство – новий напрям у лідерології ХХІ ст. // Науковий вісник Полтавського університету споживчої кооперації України. – № 1 (40). – 2010. – С. 77 – 83
 8. Сарган Г. Н. Тренинг командообразования. – СПб.: Речь, 2005. – 187с.
 9. Селье Г. Стресс без дистресса / Селье Г. [пер. с англ.]. – М. : Прогресс, 1979. – 124 с.
 10. Фергюсон А., Мориц М. Уроки лидерства. Чему меня научили жизнь и 27 лет в «Манчестер Юнайтед» / А. Фергюсон, М. Мориц – «Манн, Иванов и Фербер», 2016. – 446 с.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Гендерні аспекти лідерства [режим доступу]. – Режим доступу <http://dspace.nbuu.gov.ua/handle/123456789/25343>
2. Лідерство як невід’ємна складова ефективного менеджменту [режим доступу]. – Режим доступу <http://ves.pstu.edu/article/view/134214>
3. Основні компетенції лідерства [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.psagency-agencefp.gc.ca/leadership/klc-ccl/information_kits_e.asp. – Заголовок з екрану.
4. Траверсе О. Соціальне та суспільне у змісті політичного лідерства. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/ukrpolituk/1/39.pdf>.

Додаток 1

**Завдання та система оцінювання самостійної роботи студентів
денної форми навчання, які перебувають у відрядженні
у зв'язку з академічною мобільністю**

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Форма контролю	Термін виконання
1	Вивчення конспекту та ознайомлення із рекомендованою літературою за темою 1	Конспект, звіт	до 11.09.20
2	Вивчення конспекту та ознайомлення із рекомендованою літературою за темою 2; написання інд. проекту- письмової роботи (есе/реферату) за темою визначеною НПП	Конспект, звіт	до 18.09.20
3	Вивчення конспекту та ознайомлення із рекомендованою літературою за темою 3; підготовка до інтерактивного експрес-тестування	Конспект, виконання індивідуального проекту	до 25.09.20
4	Вивчення конспекту та ознайомлення із рекомендованою літературою за темою 4	Конспект, експрес-тестування	до 05.10.20
5	Вивчення конспекту та ознайомлення із рекомендованою літературою за темою 5	Конспект, звіт	до 09.10.20
6	Вивчення конспекту та ознайомлення із рекомендованою літературою за темою 6	Конспект, звіт	до 16.10.20
7	Вивчення конспекту та ознайомлення із рекомендованою літературою за темою 7; підготовка до інтерактивного експрес-тестування	Конспект, звіт	до 23.10.20
8	Вивчення конспекту та ознайомлення із рекомендованою літературою за темою 8	Конспект, експрес-тестування	до 02.11.20
9	Вивчення конспекту та ознайомлення із рекомендованою літературою за темою 9	Конспект, звіт	до 06.11.20
10	Вивчення конспекту та ознайомлення із рекомендованою літературою за темою 10; підготовка до інтерактивного експрес-тестування	Конспект, звіт	до 13.11.20
11	Вивчення конспекту та ознайомлення із рекомендованою літературою за темою 11	Конспект, експрес-тестування	до 23.11.20

12	Вивчення конспекту та ознайомлення із рекомендованою літературою за темою 12; підготовка інд. проекту- мультимедійної презентації за темою визначеною НПП	Конспект, звіт	до 27.11.20
13	Вивчення конспекту та ознайомлення із рекомендованою літературою за темою 13	виконання індивідуального проекту	до 14.12.20

Система оцінювання

Усі виконані завдання надсилаються на електронну адресу makhnovskiy@karazin.ua та реєструються встановленим порядком.

Конспект з навчальної дисципліни надається студентом науково-педагогічному працівнику при очній взаємодії.

Форми поточної перевірки та критерії оцінювання навчальних досягнень студентів:

– *інтерактивне експрес-тестування* студентів на базі навчальної платформи “Kahoot!” – проводяться під час заняття або у зручний для студентів час;

– *письмові індивідуальні проекти* з тем навчальної дисципліни – представляються студентами у встановлені науково-педагогічним працівником терміни.

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності студента при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролів, є такі:

– виконання всіх видів навчальної роботи, передбачених робочою програмою з дисципліни;

– глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих джерелах інформації;

– вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв’язку і розвитку;

– характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);

– вміння застосовувати теоретичні положення під час розв’язання практичних завдань.

Максимальна кількість балів, яку студент може отримати проходячи експрес-тестування, під час розгляду тем 4 та 8 = 5 балам з кожної теми, під час розгляду теми 11 = 4 балам, за кожну невірну відповідь знімається - 1 бал.

За результатами виконання індивідуальних проектів із самостійної роботи студенти окремо отримують бали.

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за індивідуальний проект самостійної роботи: заданий під час розгляду теми 2 – 8 балів; під час розгляду теми 12 – 10 балів.

Методика визначення балів за виконані завдання.

За результатами виконання завдань самостійної роботи студенти отримують бали. Максимальну кількість балів, яку може отримати студент за всі виконані завдання – 40 балів.

Критерії оцінювання есе

Критерій	Змістовий вияв і композиційне оформлення критерію	Бали
1. Теза	Студент вправно формулює тезу	1
	Студент не формулює тези або формулює тезу, яка не відповідає запропонованій темі	0
2. Аргументи	Студент наводить принаймні два доречні й переконливі аргументи	2
	Студент наводить принаймні один доречний аргумент. Аргументи дублюють один одного, у другому аргументі перефразовано зміст першого. Один з аргументів не є доречним стосовно сформульованої тези	1
	Студент не наводить жодного аргументу, або наведені аргументи не є доречними	0
3. Приклад, що є випадком із життя або історичною подією	Студент наводить принаймні один доречний приклад із власного життя або подію з історії чи суспільно-політичного життя, що є конкретною, локалізованою в часі та просторі	2
	Немає мотивації наведення такого прикладу; він не конкретизований; у ньому є фактичні помилки	1
	Прикладу з історії, суспільно-політичного чи власного життя немає, або він не є доречним	0
4. Логічність, послідовність	Висловлення демонструє зосередженість на запропонованій проблемі, цілісний, послідовний і несуперечливий розвиток думки (логічність і послідовність викладу)	1
	Логіки викладу, цілісності, послідовності й несуперечливості розвитку думки немає	0

5. Висновок	Висновок відповідає запропонованій темі й органічно пов'язаний із тезою, аргументами й прикладами	2
	Висновок лише частково відповідає тезі або лише частково пов'язаний з аргументами та прикладами	1
	Висновку немає; висновок не відповідає сформульованій у власному висловленні тезі; висновок не пов'язаний з аргументами та прикладами	0

Критерії оцінювання презентації

Критерій	Змістовий вияв і композиційне оформлення критерію	Бали
1. Зміст	Питання розкрите (відповідає темі), ідеї подано у логічній послідовності	
	Робота містить сучасні та достовірні дані	
	Вказані посилання з відповідним оформленням на використані ресурси	
	<i>УСЬОГО ЗА ЗМІСТ:</i>	3
1. Грамотність	Дотримання мовного стилю презентації, включено лише необхідну інформацію	
	Немає орфографічних та граматичних помилок	
	<i>УСЬОГО ЗА ГРАМОТНІСТЬ:</i>	2
2. Оформлення	Презентація приваблива, цікава, цілісна	
	Фон, текст, кольори допомагають розкривати тему, не відволікають від сприйняття презентації	
	Малюнки, фото, анімації – у кількості, виправданій змістом презентації, дотримано правил посилання	
	Діаграми, таблиці використано за потребою	
	Створено доречні переходи між слайдами	
	<i>УСЬОГО ЗА ОФОРМЛЕННЯ:</i>	5

Якщо роботи надходять із запізненням у вказаний термін то знижується оцінка на 1 бал. Роботи, що відправлені наступного дня або ще пізніше – не приймаються.

Виключенням є той факт, коли завдання не виконане студентом із-за поважної причини, що підтверджується офіційним документом.